

На основу члана 16. и 61. Закона о управи („Службени гласник БиХ“ број: 32/02 и 102/09), а у складу са чланом 14. Закона о ваздухопловству Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“ број: 39/2009, генерални директор Дирекције за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине, доноси

**Правилник
о
утврђивању правила
за флексибилно коришћење ваздушног простора**

**Члан 1.
(Предмет)**

(1) Овим Правилником се прописује јачање и хармонизација примјене концепта флексибилног коришћења ваздушног простора у складу са чланом 2 тачка (22) Уредбе (ЕЗ) 549/2004, у циљу олакшавања управљања ваздушним простором у оквиру заједничке транспортне политике.

(2) Конкретно, овим Правилником се успостављају општа правила којим се обезбјеђује боља сарадња између цивилних и војних лица одговорних за управљање ваздушним простором, који раде у ваздушном простору под одговорношћу држава чланица.

**Члан 2.
(Дефиниције)**

(1) За потребе овог правилника користе се дефиниције наведене у Регулативи (ЕС) број 549/2004

(2) Додатно, за потребе овог Правилника користе се дефиниције садржане у Додатку I овог Правилника којим се утврђивају правила за флексибилно коришћење ваздушног простора

(3) Изузетно од става (1) овог правилника појмови „Заједница“, „право Заједнице“, „Уговор о оснивању Европске заједнице“ и „Службени лист Европске уније“, „аеродром заједнице“ и држава чланица“ из Додатка I овог Правилника, читају се у складу са тачкама 2. и 3. Додатка II ЕСАА споразума.

(4) У смислу овог Правилника појмови „национална ваздухопловна власт“ („national aviation authority“) и „национална надлежна власт“ („national competenc authority“) из Додатка I овог правилника читају се као „Дирекција за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине“

Члан 3.
(Додаци)

- (1) Додатак I уз овај Правилник чини његов саставни дио.
- (2) Додатак I из става (1) овог члана чини Уредба Европске комисије од 23. децембра 2005. године (ЕЗ) број 2150/2005 о утврђивању општих правила за флексибилно коришћење ваздушног простора (текст од значаја за *ЕЕА*).

Члан 4
(Надлежност за провођење)

За провођење овог Правилника и Додатка I, који чини саставни дио овог Правилника надлежна је Дирекција за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине (BHDSA). BHDSA је надлежна за спровођење Правилника на основу Закона о ваздухопловству Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“ број 39/09) и одредби овог Правилника.

Члан 5.
(Тумачење нејасноћа)

У случају нејасноћа у тумачењу и недостатака одредби овога Правилника мјеродаван је текст Уредбе Европске комисије (ЕЗ) 2150/2005 на енглеском језику, како је објављен у Службеном гласнику Европске Уније.

Члан .
(Ступање на снагу)

- (1) Овај Правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине.

Број: 1-3-02-2-1329-1/10
Бања Лука, 07. септембар 2010 године

Генерални директор
Ђорђе Ратковица, с.р.

ДОДАТАК И

Регулатива (ЕЗ) број 2150/2005 од 23 децембра 2005. Године
о утврђивању општих правила за флексибилно коришћење ваздушног
простора
(текст од значаја за ЕЕА)

КОМИСИЈА ЕВРОПСКИХ ЗАЈЕДНИЦА

Имајући у виду Уредбу (ЕЦ) број 551/2004 Европског савјета и парламента од 10. Марта
2004. године о организацији и коришћењу ваздушног простора у SES а посебно
члана 7 (3).

Имајући у виду Уредбу (ЕЦ) број 549/2004 Европског парламента и Савјета од 1. Марта
2004. године о успостављању оквира за успостављање јединственог европског неба
(оквирна уредба) а посебно члан 8.(2)

Имајући у виду да:

(1) Флексибилна употреба ваздушног простора је концепт за управљање ваздушним
саобраћајем који је описала Међународна организација за цивилно ваздухопловство
(ИЦАО) а развила је Европска организација за безбједност цивилног ваздухопловства
(Еуроцонтрол). Према овом концепту ваздушни простор не треба да буде одређен као
само цивилни или војни, него га треба сматрати јединственим у којем ће сви захтјеви
корисника бити испуњени максимално;

(2) У складу са чланом 8.(1) Уредбе (ЕЦ) број 549/2004, Еуроцонтрол има обавезу да
помогне Комисији у парвоју правила за спровођење флексибилне употребе ваздушног
простора. Ова Уредба у потпуности узима у обзир Еуроцонтролов извјештај од 30.
децембра 2004. године;

(3) Ова Уредба не обухвата војне операције и обуку у складу са чланом 1.(2) Уредбе
(ЕЗ) број 549/2004;

(4) Изјавом о војним питањима а у вези са јединственим европским небом, државе
чланице су пристале да сарађују, узимајући у обзир националне војне потребе, у циљу
обезбјеђења пуне и једнообразне примјене концепта флексибилног коришћења ваздушног
простора у свим државама чланицама, од свих корисника ваздушног простора;

(5) У заједничком извјештају EUROCONTROL - ове јединице за анализу радара и
EUROCONTROL-а из октобра 2001. године стоји да постоји значајан простор за
побољшање досадашње примјене флексибилног коришћења ваздушног простора у
Европи. Јединствена правила којима би се постигло ово побољшање требају бити
усвојена;

Службени гласник БиХ број 79/10 од 27.09.2010.

- (6) Концепт флексибилног коришћења ваздушног простора обухвата и простор изнад отвореног мора. Дакле, његова примјена не би требала бити у супротности са правима и обавезама држава чланица које су успостављене Конвенцијом о међународном цивилном ваздухопловству (Чикашка конвенција) од 07. децембра 1944. године и њеним анексима или Конвенцијом Уједињених нација о праву мора из 1982. Године;
- (7) Постоје активности које захтјевају очување дијела свог ваздушног простора за ексклузивну или специфичну употребу за одређени временски период, с обзиром на карактеристике лета или његовом рзичним карактеристикама, потребом да се обезбједи ефикасно и безбједно раздвајање од осталог авио-саобраћаја;
- (8) Ефективна и усаглашена примјена концепта флексибилне примјене употребе вазудшног простора широм Заједнице захтјева јасна и досљедна правила цивилно војне координације, која су усагласила све захтјеве корисника и природу њихових активности.
- (9) Поступак за ефективну цивилно војну координацију треба се заснивати на правилима и стандардима који корисницима ваздушног простора омогућавају ефикасно коришћење истог;
- (10) При примјени концепта флексибилног коришћења ваздушног простора, неопходно је продубити сарадњу између сусједних држава, с обзиром на прекограничне операције.
- (11) Разлике у организацији цивилно-војне сарадње у оквиру Заједнице ограничавају усаглашено и правовремено управљање ваздушним простором;
- (12) Досљедна примјена поступка за цивилно – војну сарадњу и коришћење заједничког ваздушног простора су битни предуслови за успостављање функционалних блокова ваздушног простора као што је дефинисано у Регулативи (ЕЗ) број 549/2004;
- (13) Флексибилна употреба ваздушног простора односи се на управљање ваздушним простором на стратешком, претактичком и тактичком нивоу, које су одвојене али блиско повезане управљачке функције;
- (14) програм за управљање ваздушним саобраћајем у складу са развојем сарадње на европском нивоу, треба да омогући постиозање што веће усаглашености у управљању ваздушним простором, управљањем прометом у ваздушном саобраћају и услугама у контроли ваздушног саобраћаја;
- (15) Тамо гдје се јављају различите ваздухопловне активности у истом ваздушном простору а при томе треба испунити различите услове потребно је тежити безбједно управљање летовима и оптималном коришћењу ваздушног простора;

(16) Тачност података о ваздушном простору и специфичним ситуацијама у ваздушном саобраћају и благовремено достављање ових информација цивилним и војним контролорима има директан утицај на безбједност и ефикасност операција;

(17) Благовремен приступ најновијим информацијама о статусу ваздушног простора је од суштинског значаја за све стране које желе искористити предности структуре ваздушног простора приликом израде планова лета;

(18) Редовна евалуација коришћења ваздушног простора важна је за повећање повјерења између цивилних и војних пружаоца услуга и корисника и основни алат за побољшање организације и управљања ваздушним простором;

(19) Годишни извјештај о примјени концепта флексибилне употребе ваздушног простора, у складу са чланом 7.(2) Уредбе (ЕЗ) број 551/2004 треба садржати податке у складу са основним циљевима са бољом прилагодивошћу захтјевима корисника;

(20) Би требало омогућити прелазни период за испуњавање захтјева координације између цивилних и војних јединица за пружање услуга ваздушног саобраћаја и/или војних јединица за контролу;

(21) Мјере предвиђене у овој Уредби су у складу са мишљењем Комитета јединственог европског неба формираног у складу са чланом 5.(1) Уредбе (ЕЗ) број 549/2004.

Усвојили су ову Уредбу:

Члан 1. (Предмет)

(1) У оквиру Јединственог европског неба ова Уредба прописује јачање и хармонизација примјене концепта флексибилног коришћења ваздушног простора у складу са чланом 2 тачка (22) Уредбе (ЕЗ) 549/2004, у циљу олакшавања управљања ваздушним простором у оквиру заједничке транспортне политике.

(2) Конкретно, ова Уредба успоставља општа правила којим се обезбјеђује боља сарадња између цивилних и војних лица одговорних за управљање ваздушним простором, који раде у ваздушном простору под одговорношћу држава чланица.

Члан 2. (Дефиниције)

(1) За потребе овог правилника користе се дефиниције наведене у Регулативи (ЕЗ) број 549/2004.

(2) Додатно, поред дефиниција из става (1) овог члана примјењују се и сљедеће дефиниције:

а) јединица за управљање ваздушним простором (АМС) – јединица одговорна за свакодневно управљање ваздушним простором у надлежности једне или више држава држава чланица;

б) резервисани ваздушни простор – дефинисани обим ваздушног простора привремено резервисан за ексклузивну или специфичну употребу различитих категорија корисника;

ц) ограничење ваздушног простора – дефинисан волумен ваздушног простора у оквиру којег се, на различите начине, у одређена времена могу одвијати активности опасне по лет ваздухоплова ('опасна област'); или ваздушни простор који се налази изнад копнених подручја или територијалних вода једне од Држава, у оквиру којег је лет ваздухоплова ограничен у складу са одређеним наведеним условима ('ограничена област'); или ваздушни простор који се налази изнад копнених подручја или територијалних вода једне од Држава, у оквиру којег је лет ваздухоплова забрањен ('забрањена област');

д) структура ваздушног простора – одређен волумен ваздушног простора пројектован тако да осигурава базбједан и оптималан рад ваздухоплова;

е) јединица службе контроле летења (АТS јединица) – јединица, цивилна или војна, надлежна за пружање услуга контроле ваздушног саобраћаја;

ф) цивилно-војна координација – координација између цивилних и војних страна овлашћених да доносе одлуке и договарају активности;

г) војна јединица која врши контролу – свака фиксна или мобилна војна јединица која рукује војним ваздушним саобраћајем и/или обавља друге активности које, због своје специфичне природе, могу захтијевати резервацију или ограничење ваздушног простора;

х) прекогранични ваздушни простор – структура ваздушног простора која се протеже преко државних граница и/или граница области летних информација;

и) намјера лета – путања лета и пратећи подаци о лету који описују планирану путању лета ка његовој дестинацији, ажурирани у било којем тренутку;

ј) путања лета – путања ваздухоплова кроз ваздух, дефинисана у три димензије;

к) стварно вријеме – актуелно вријеме током којег се дешава одређени процес или догађај;

л) раздвајање - размак између ваздухоплова, нивоа или траса;

м) корисници – цивилни или војни ваздухоплови који дјелују у ваздуху као и све друге стране које захтијевају ваздушни простор.

Члан 3 (Принципи)

Концепт флексибилног кориштења ваздушног простора биће вођен сљедећим принципима:

а) координација између цивилних и војних власти ће бити организована на стратешком, пред-тактичком и тактичком нивоу управљања ваздушним простором кроз успостављање споразума и процедура како би се повећали безбједност и капацитет ваздушног простора, и побољшала ефикасност и флексибилност ваздухопловних операција;

б) усклађеност између управљања ваздушним простором, управљања протоком ваздушног саобраћаја и свих услуга контроле ваздушног саобраћаја ће се успоставити и одржавати на три нивоа управљања ваздушним саобраћајем набројаним у тачки (а) како би се, на добробит свих корисника, осигурала ефикасност у планирању, расподјели и кориштењу ваздушног простора;

ц) резервација ваздушног простора за искључиву или посебну употребу од стране разних категорија корисника биће привремене природе, примјењиваће се само током ограничених временских периода на основу стварне употребе, а одблокираће се чим престане активност која је била узрок њеног успостављања;

д) Државе чланице ће развити сарадњу у циљу ефикасне и досљедне примјене концепта флексибилног кориштења ваздушног простора преко државних граница и/или граница области летних информација, а нарочито ће се бавити прекограничним активностима; ова сарадња ће покривати сва релевантна правна, оперативна и техничка питања;

е) јединице и корисници услуга контроле ваздушног саобраћаја користеће расположиви ваздушни простор на најбољи могући начин.

Члан 4 (Стратешко управљање ваздушним простором (ниво 1))

(1) Државе чланице обављаће сљедеће задатке:

- a) осигурати свеукупну примјену концепта флексибилног коришћења ваздушног простора на стратешком, пред-тактичком и тактичком нивоу;
- б) редовно разматрати захтјеве;
- ц) одобравати активности које захтијевају резервацију или ограничење ваздушног простора;
- д) дефинисати привремене процедуре и структуре ваздушног простора како би понудиле вишеструке опције за резервацију и руте ваздушног простора;
- е) успоставити критеријуме и процедуре којим се предвиђа стварање и кориштење прилагодљивих латералних и вертикалних граница ваздушног простора неопходних за усклађивање различитих варијација у путањама лета и краткорочних измјена летова;
- ф) вршити процјену државних структура ваздушног простора и рутне мреже у циљу планирања процедура и структура флексибилног ваздушног простора;
- г) дефинисати посебне услове по којим надлежност за раздвајање између цивилних и војних летова лежи на јединицама службе контроле летења или на војним јединицама које врше контролу;
- х) са сусједним Државама чланицама развити прекогранично кориштење ваздушног простора гдје то буде потребно за токове саобраћаја и активности корисника;
- и) координисати своју политику управљања ваздушним простором са политиком Држава чланица како би заједнички приступили питању кориштења ваздушног простора преко државних граница и/или граница области летних информација;
- ј) успоставити структуре ваздушног простора и исте ставити на располагање корисницима у блиској сарадњи и координацији са сусједним Државама чланицама гдје дате структуре ваздушног простора имају значајан утицај на саобраћај преко државних граница и/или граница области летних информација, са циљем да се осигура оптимално коришћење ваздушног простора за све кориснике широм Заједнице;
- к) са сусједним Државама чланицама успоставити један заједнички скуп стандарда за раздвајање између цивилних и војних летова за потребе прекограничних активности;
- л) утврдити механизме консултација између особа или организација из став (3) и свих релевантних партнера и организација како би се осигурало да се на прави начин приступи свим захтјевима корисника;
- м) процијенити и ревидирати процедуре за ваздушни простор и учинак флексибилног кориштења операција у ваздушном простору;

н) успоставити механизме за архивирање података о захтјевима, расподјели и стварном коришћењу структура ваздушног простора за потребе даљње анализе и планирање активности;

Услови из тачке г) биће документовани и узети у обзир приликом безбједносне процјене на коју упућује члан 7.

(2) У оним Државама чланицама у којим су и цивилне и војне власти надлежне за или укључене у управљање ваздушним простором, задаци утврђени у става (1) обављаће се кроз заједнички цивилно - војни процес.

(3) Државе чланице ће утврдити особе или организације које су надлежне за извршавање задатака наведених у ставу (1), и о њима обавијестити Комисију. Комисија ће водити и објавити списак свих особа или организација одређених да би унаприједили сарадњу међу Држава чланицама.

Члан 5

(Пред-тактичко управљање ваздушним простором (ниво 2))

(1) Државе чланице ће поставити или успоставити канцеларију за управљање ваздушним простором која ће вршити расподјелу ваздушног простора у складу са условима и процедурама дефинисаних чланом 4 (1).

У оним Државама чланицама у којим се и цивилне и војне власти надлежне за или укључене у управљање ваздушним простором, ова канцеларија ће добити облик једне заједничке цивилно-војне канцеларије.

(2) Двије или више Држава чланица могу успоставити једну заједничку канцеларију за управљање ваздушним простором.

(3) Државе чланице ће осигурати да се успоставе адекватни системи подршке да би се канцеларији за управљање ваздушним простором омогућило да управља расподјелом ваздушног простора и да благовремено преноси информације о расположивости ваздушног простора свим укљученим корисницима, канцеларијама за управљање ваздушним простором, пружаоцима услуга контроле ваздушног саобраћаја и свим релевантним партнерима и организацијама.

Члан 6

(Тактичко управљање ваздушним простором (ниво 3))

(1) Државе чланице ће осигурати успостављање процедура за цивилно-војну координацију и средстава везе између одговарајућих јединица службе контроле летења и војних јединица које врше контролу чиме се допушта узајамно пружање података о ваздушном простору како би се омогућила активација, деактивација или прерасподјела, у стварном времену, ваздушног простора чија је расподјела извршена на пред-тактичком нивоу.

(2) Државе чланице ће осигурати да релевантне војне јединице које врше контролу и јединице службе контроле летења на благовремен и дјелотворан начин

размјењују информације о свакој измјени планиране активације ваздушног простора и да све укључене кориснике обавијесте о тренутном статусу ваздушног простора.

(3) Државе чланице ће осигурати успостављање процедура за координацију и успостављање система подршке између јединица службе контроле летења и војних јединица које врше контролу како би се осигурала безбједност летења при управљању интеракцијама између цивилних и војних летова.

(4) Државе чланице ће осигурати да се процедуре за координацију успоставе између цивилних и војних јединица службе контроле летења тако да се омогући директна комуникација релевантним информацијама како би се ријешиле специфичне ситуације у саобраћају када цивилни и војни контролори пружају услуге у истом ваздушном простору. Ове релевантне информације на располагање ће се стављати, посебно када је то неопходно из разлога безбједности летења, војним јединицама које врше контролу и цивилним и војним контролорима кроз благовремену размјену података о лету, укључујући позицију и намјеру лета датог ваздухоплова.

(5) При одвијању прекограничних активности, Државе чланице ће осигурати да се између цивилних јединица службе контроле летења и војних јединица службе контроле летења и/или војних јединица које врше контролу којих се тичу ове активности договори један заједнички скуп процедура за управљање специфичним ситуацијама у саобраћају и унапређење управљања ваздушним простором у стварном времену.

Члан 7

(Процјена безбједности летења)

Државе чланице ће, да би одржале или унаприједиле постојеће нивое безбједности летења, осигурати да се, у контексту процеса управљања безбједношћу, проведе процјена безбједности летења, укључујући утврђивање опасности и процјену и смањење ризика, прије него уведу било какве промјене у операције флексибилног коришћења ваздушног простора.

Члан 8

(Извјештавање)

У годишњем извјештавању о примјени флексибилног коришћења ваздушног простора како се наводи у члану 7(2) Уредбе (ЕЦ) број 551/2004, Државе чланице ће обезбиједити елементе који су детаљно наведени у Анексу ове Уредбе.

Члан 9

(Мониторинг усаглашености)

Државе чланице ће пратити усаглашеност са овом Уредбом путем инспекција, прегледа и ревизија безбједности летења.

Члан 10

(Ступање на снагу)

Ова Уредба ступа на снагу дванаестог дана након дана њеног објављивања у *Службеном листу Европске уније*.

Члан 6 се почиње примјењивати 12 мјесеци након дана ступања на снагу ове Уредбе.

Ова Уредба ће у свим Државама чланицама бити у цјелости обавезујућа и директно примјењива.

Обављено у Бриселу, 23. децембра 2005.

За Комисију
Јацques БАРРОТ
Потпредсједник

АНЕКС

**ЛИСТА ЕЛЕМЕНАТА ПОТРЕБНИХ ЗА ГОДИШЊИ ИЗВЈЕШТАЈ О
ПРИМЈЕНИ ФЛЕКСИБИЛНОГ КОРИШТЕЊА ВАЗДУШНОГ ПРОСТОРА**

- Општи опис државне организације и одговорности на нивоу 1, нивоу 2 и нивоу 3 концепта флексибилног кориштења ваздушног простора.
- Оцјена функционисања споразума, процедура и система подршке успостављених на стратешком, пред-тактичком и тактичком нивоу управљања ваздушним простором. Ова оцјена ће се провести у вези безбједности летења, капацитета ваздушног простора, ефикасности и флексибилности ваздухопловних операција свих корисника.
- Проблеми на које се наишло у имплементацији ове Уредбе, предузете мјере и потреба за промјенама.
- Исход државних инспекција, прегледа и ревизија безбједности летења.
- Сарадња између Држава чланица по питању управљања ваздушним простором и посебно по питању стварања и управљања прекограничним ваздушним простором и прекограничним активностима.